

Lovforslag nr. L 226. Fremsat den 19. marts 1986 af undervisningsministeren

Forslag

til

Lov om ændring af lov om gymnasieskoler og studenterkursus

(Ændring af gymnasiets struktur)

§ 1

I lov om gymnasieskoler og studenterkursus, jfr. lovbekendtgørelse nr. 510 af 3. oktober 1984 foretages følgende ændringer:

1. § 2, stk. 1, 2. pkt., affattes således:

»Undervisningen gives på to forskellige linjer, den sproglige og den matematiske.«

2. § 2, stk. 2, ophæves.

3. § 4, stk. 1 og 2, affattes således:

»I gymnasieafdelingen gives der – med forskel efter de forskellige linjer – undervisning i religion, dansk, engelsk, tysk, fransk, spansk, russisk, latin, græsk, oldtidskundskab, historie, samfundsfag, geografi, biologi, fysik, kemi, matematik, idræt, musik, billedkunst, filosofi, dramatik, film- og tv-kundskab, informatik, teknikfag og erhvervsøkonomi. Der gives endvidere eleverne uddannelses- og erhvervsorientering. Det enkelte fag er enten fælles for alle elever på den valgte linje (obligatoriske fag) eller tillige eller alene valgfag for den enkelte elev. Valgfagene kan gives på 2 niveauer, højt niveau

og mellemniveau. Undervisningsministeren kan bestemme, at der skal gives undervisning i yderligere fag.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om undervisningen, herunder om det enkelte fags indhold, omfang og placering på den enkelte linje, om hvilke fag der er obligatoriske, og hvilke fag der tillige eller alene er valgfag, herunder på hvilket niveau fagene skal tilbydes, samt om mindstekravene med hensyn til antal og sammensætning af valgfag for den enkelte elev.«

4. § 14, stk. 1, nr. 2, affattes således:

»2. har fulgt undervisningen i tysk på 7.–9. klassetrin i grundskolen eller på kursus, der forbereder til folkeskolens afgangsprøve i faget, eller har modtaget undervisning i fransk i tilsvarende omfang.«

§ 2

Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende og har virkning for de gymnasieklasser, som påbegynder undervisningen i august 1987 med henblik på dimission i 1990.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

I. Baggrunden for lovforslaget

Under folketingets forespørgselsdebat den 29. oktober 1985 om planer for ændringer af gymnasiet vedtog folketinget et forslag til motiveret dagsorden, hvorefter folketinget pålagde ministeren i forbindelse med de bebudede ændringer i gymnasiet at fremsætte forslag i folketinget inden udgangen af folketingssamlingen 1985-86 og forud for fremsættelsen at iværksætte en høring, der bl.a. skulle inddrage elever, læreres og aftageres vurderinger. Forespørgselsdebatten er optrykt i Folketingstidende 1985-86, Folketingets Forhandlinger (1. samling sp. 1160ff.)

Den 29. november 1985 udsendte undervisningsministeren et forslag til justering af den gældende gymnasieordning i form af et udkast til ny bekendtgørelse om gymnasiet til høring i følgende organisationer, foreninger m.fl. dækkende bl.a. elev- og lærerorganisationerne og aftagere både fra erhvervslivet og de videregående uddannelser:

Amtsrådsforeningen i Danmark
Københavns magistrat
Frederiksberg kommune
Gymnasieskolernes Lærerforening
Gymnasieskolernes Rektorforening
Foreningen af privatejede gymnasier, studenterkurser og hf-kurser
Gymnasieelevernes Landsorganisation
Danske Gymnasieelevers Sammenslutning
Dansk Arbejdsgiverforening
Landsorganisationen i Danmark
Industrirådet
Håndværksrådet
Landbrugsrådet
Rektorkollegiet
Rektorforsamlingen ved danske teknika.

Herudover har ministeriet modtaget udtalelser og tilkendegivelser over forslaget fra en lang række institutioner, foreninger og andre, herunder De Faglige Landsudvalg for de Samfundsvidenskabelige og Sociale Uddannelser og for de Naturvidenskabelige Uddannelser.

II. Forslag til ny gymnasiestruktur

A. Behovet for justering af den gældende gymnasieordning

Ifølge den gældende gymnasieordning gives undervisningen på en sproglig og en matematisk linje, og hver linje er opdelt i 4 grene. På den sproglige linje er der følgende grene: nysproglig, samfundssproglig, musiksproglig og klassisk-sproglig og på den matematiske følgende grene: matematisk-fysisk, matematisk-samfundsfaglig, musikmatematisk og naturfaglig. Hertil komme en række særligt godkendte forsøgsgrene, f.eks. fransksproglig, matematisk-kemisk og matematisk-engelsk.

Det nuværende linjeopdelte gymnasium blev indført ved gymnasieloven i 1958, medens grenstrukturen blev fastsat i en bekendtgørelse fra 1961.

Det karakteristiske ved den gældende grenstruktur er, at den enkelte gren indeholder en række fag, der er specielle eller vægtet på en særlig måde for den enkelte gren. Specialiseringen i de forskellige grene finder sted efter 1. gymnasieklasse efter den enkelte elevs eget ønske. Bortset fra visse begrænsede valgmuligheder for den enkelte elev er det således karakteristisk ved denne struktur, at fagrækken på den enkelte gren på forhånd er fastlagt.

Eleverne kan således stort set kun vælge mellem på forhånd fastlagte fagkombinationer og har ikke mulighed for selv at vælge andre kombinationer af fag på højt niveau end de, der kan vælges på gymnasiet's grene. Den eksisterende grenstruktur med fastlagte fagrækker gør det samtidig uhyre kompliceret at indføre nye fag i takt med samfundsudviklingen, idet man i givet fald må indføre nye fagsammensætninger.

Der er i dag kun mulighed for nye fagkombinationer eller for at indføre nye fag, hvis noget sådant godkendes som forsøg. At der i dag er et udtalt behov for andre fagkombinationer end de, der følger af grenene, og for at indføre nye fag, afspejler sig tydeligt i det voldsomt stigende pres på forsøgsområdet, som der har været gennem de seneste

år. Mængden af forsøgsansøgninger og godkendte forsøg er steget kraftigt de seneste år med den risiko, at studentereksamen's ensartethed i niveau og kompetence kan anfægtes af aftagerne.

Presset på forsøgsområdet viser netop, at der er behov for en justering af den gældende gymnasieordning således, at det bliver lettere at indføre nye fag eller fagkombinationer i gymnasiet inden for de normale regler, dvs. uden at det er nødvendigt at gå forsøgsvejen, og uden de problemer, der opstår i grenstrukturen ved indførelse af nye fag eller fagkombinationer.

Hertil kommer yderligere, at erhvervslivet og de videregående uddannelser har understreget betydningen af en kvalitativ styrkelse af fremmedsprogene, således at alle elever opnår reel kompetence i at læse, skrive og tale mindst to fremmedsprog.

Endelig er det nødvendigt i en periode med faldende elevtal og dermed stigende antal mindre skoler at sikre, at de små skoler fortsat kan give et tilstrækkeligt varieret uddannelsesstilbud inden for rimelige økonomiske rammer.

B. Forslag til ny gymnasieordning

Udgangspunktet for det hermed fremsatte forslag til justering af den gældende gymnasieordning er fortsat gymnasielovens formålsbestemmelse, hvorefter undervisningen i gymnasiet dels skal være almindelig og dels studieforbereende. Forslaget bygger endvidere på en fortsat opdeling af gymnasiet i en sproglig og en matematisk linje.

Den væsentligste ændring er, at de eksisterende grene erstattes af kombinationer af valgfag på to niveauer, som eleverne selv inden for visse nærmere fastsatte rammer kan sammensætte.

Man har ligesom i den gældende lov fundet det rigtigst ikke i selve loven at give bindende regler om de enkelte fag, således at en tilpasning til skiftende tiders behov dermed lettes. Som det fremgår af lovforslagets § 1, nr. 3 er der endvidere foreslået en hjemmel til, at undervisningsministeren kan tilføje yderligere fag.

De nærmere regler om fagenes indhold, omfang og placering på de to linjer, herunder om hvilke fag der skal være obligatoriske, og hvilke fag der skal være valgfag, vil således blive fastsat i en bekendtgørelse. Der vil samtidig heri blive fastsat nærmere regler med hensyn til elevernes valg af fag, herunder antallet og sammensætning af valgfagene.

De nærmere regler vil i øvrigt blive fastsat i overensstemmelse med følgende retningslinjer:

Det skal være muligt at tilbyde fagkombinationer svarende til samtlige de grene, der findes i dag, herunder de mest udbredte forsøgsgrene.

Forholdet mellem timer til obligatoriske fag (fællesfag) og valgfag (grenfag) vil blive fastsat nogenlunde uændret, dog vil timerne til de obligatoriske fag blive noget styrket.

De fleste fag vil få fastsat et ugentligt timetal på 3, 4 eller 5. Entimesfag vil blive undgået, og man agter at søge gennemført en årsnorm, således at der bliver mulighed for at samle fag med to ugentlige timer i bestemte perioder.

Der vil blive stillet krav om, at alle elever skal vælge mindst to fag på højt niveau. For at understrege de to linjers særlige karakter vil der dog samtidig blive stillet krav om, at eleverne på den sproglige linje skal vælge mindst ét fremmedsprog på højt niveau, og eleverne på den matematiske linje skal vælge enten matematik eller et naturvidenskabeligt fag på højt niveau. Herudover kan der stilles krav om, at bestemte fagområder vælges på mindst mellemniveau, ligesom der vil blive mulighed for, at der lokalt kan lægges visse bindinger på elevernes valg ud fra bl.a. pædagogiske eller skematekniske hensyn, jfr. bemærkningerne nedenfor til § 1, nr. 1, 2 og 3.

Fremmedsprogene vil blive styrket. Engelsk vil blive 1. fremmedsprog for alle elever, og der vil indgå skriftligt arbejde i faget for alle elever. For matematikere vil det 2. fremmedsprog normalt være et fortsættersprog. Som noget nyt vil der blive mulighed for at tilbyde fransk som fortsættersprog i stedet for tysk. Der henvises herom nærmere til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 4.

Der vil blive fastsat nye regler om holdoprettelse, som bl.a. skal sikre, at de små skoler får større mulighed for med uændret økonomi at tilbyde og oprette hold i et tilstrækkeligt antal fag.

Med hensyn til fagenes indhold bemærkes, at det som følge af justeringen vil være nødvendigt at tilpasse en del af fagene som følge af et ændret timetal. Der er allerede nedsat udvalg, som skal beskæftige sig med indholdet i fagene dansk, historie, fysik, som vil få uændret timetal, og med de nye valgfag filosofi, teknikfag og erhvervsøkonomi.

III. Økonomiske og administrative bestemmelser

Forslaget forventes ikke at ville medføre økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1, 2 og 3

I den foreslåede § 4, stk. 1, opregnes det samlede fagkompleks for hele gymnasiet. Bestemmelsen svarer i sin opbygning til den gældende lovs § 4, stk. 1. Fagrækken er stort set uændret, idet den dog er justeret for så vidt angår de nye fag, der er kommet til siden 1958. Der foreslås dog indført enkelte nye fag, nemlig filosofi, teknikfag og erhvervsøkonomi. Disse fag vil blive valgfag. Som nævnt under de almindelige bemærkninger indeholder lovforslaget dog samtidig hjemmel til at indføre nye fag. Bestemmelsen angiver endvidere rammerne for den nye gymnasiestruktur, hvorefter eleverne skal undervises i en række obligatoriske fag ligesom nu, men herudover selv kan vælge mellem en række valgfag på to forskellige niveauer. Det er selvfølgelig som hidtil ikke tanken, at der skal undervises i samtlige fag på de to linjer, ligesom det ikke er meningen, at alle fagene skal tilbydes ved alle gymnasieskoler. Det bemærkes i den forbindelse, at der i henhold til § 3 i lov nr. 290 af 6. juni 1984 om amtskommunernes overtageelse af visse statsskoler og -kurser m.v. vil blive fastsat nærmere regler om minimumstilbuddet med hensyn til valgfag på den enkelte skole. Reglerne vil blive søgt udarbejdet i overensstemmelse med de principper, som udvalget vedrørende det centrale pædagogiske tilsyn nåede frem til for så vidt angår regler i henhold til den nævnte lovbestemmelse.

Det vil i de kommende regler blive forudsat, at skolerne skal tilrettelægge deres undervisningstilbud med udgangspunkt i elevernes ønsker om fagkombinationer. Eleverne vil dog ikke altid kunne få opfyldt alle deres ønsker. Hensynet til elevernes fordeling på hold, transportforhold og skolens skema eller pædagogiske hensyn kan således medføre, at der må lægges visse lokale bindinger på elevernes ønsker om fagkombinationer.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger.

Til nr. 4

Som anført under de almindelige bemærkninger vil der som noget nyt blive mulighed for at tilbyde undervisning i faget fransk som fortsættersprog som alternativ til faget tysk.

Oprettelse af dette fag forudsætter imidlertid, at der er et tilstrækkeligt antal elever, som har de fornødne forkundskaber i fransk.

Eleverne i folkeskolen har i dag kun mulighed for at vælge fransk i 10. klasse. Der er dog mulig-

hed for at modtage undervisning i fransk i ungdomsskolen for elever i 8. og 9. klasse, og denne mulighed udnyttes i et vist omfang. Der har endvidere i ganske enkelte tilfælde været godkendt forsøg, hvorefter elever i folkeskolens 8. og 9. klasse har kunnet vælge undervisning i fransk ved siden af undervisning i tysk.

Af en stikprøveundersøgelse vedrørende forældreønsker i forbindelse med en eventuel ligestilling mellem fagene tysk og fransk på 7.-10. klassetrin, som undervisningsministeriet har foretaget ved 198 skoler fordelt på 85 repræsentativt udvalgte kommuner, fremgår, at ca. 76 pct. i givet fald ville vælge tysk, medens ca. 24 pct. ville vælge fransk. Til sammenligning kan oplyses, at i Sverige, hvor muligheden for at vælge mellem tysk og fransk er indarbejdet gennem mange års praksis, vælger 30 pct. fransk og 70 pct. tysk. På denne baggrund må forhåndsinteressen for at kunne vælge fransk i folkeskolen også her i landet siges at være ganske god.

Når regeringen alligevel ikke allerede nu ønsker at søge folkeskoleloven ændret med henblik på en ligestilling mellem de nævnte fag, hænger det dels sammen med de økonomiske konsekvenser af en sådan ændring og dels sammen med usikkerheden omkring spørgsmålet, om der er et tilstrækkeligt antal kvalificerede lærere i folkeskolen til at varetage undervisningen i fransk.

Man har derfor i stedet valgt indtil videre at afprøve en ligestilling mellem de nævnte fag som frivillige lokale ordninger.

Undervisningsministeriet agter som følge heraf at opfordre interesserede kommuner til at være med i et frivilligt forsøg, hvorefter fransk tilbydes på 7.-10. klassetrin som alternativt tilbudsfag til tysk med henblik på mulighed for at kunne aflægge afgangsprøve i faget.

Undervisningsministeriet vil udarbejde en nærmere beskrivelse af ordningen indeholdende bl.a. en formålsbeskrivelse samt prøvekrav for faget.

På baggrund af den forhåndsinteresse, som den ovennævnte stikprøveundersøgelse har afdækket, regner man med, at der i løbet af nogle år vil være et tilstrækkeligt antal elever med de fornødne forkundskaber i fransk, således at undervisningen i fransk som fortsættersprog i gymnasiet vil kunne etableres.

Det bemærkes i øvrigt, at det vil være en forudsætning for gennemførelse af de nævnte forsøg i folkeskolen, at der er sikkerhed for, at de elever, som vælger fransk, og som ønsker at blive optaget i gymnasiet, også får mulighed for at modtage undervisning i fransk som fortsættersprog i gymna-

siet. Forsøget forudsætter således et nærmere samarbejde med gymnasierne og mellem de enkelte folkeskoler i et område med henblik på at sikre et tilstrækkeligt potentielt elevgrundlag for gymnasiet's undervisning i fransk som fortsættersprog.

Forsøget indebærer imidlertid, at de elever, som vælger fransk og som forlader folkeskolen efter 9. klasse, ikke har modtaget undervisning i tysk.

Det er derfor nødvendigt at ændre de gældende adgangsbetingelser til gymnasiet, hvorefter det bl.a. er en betingelse, at eleven har modtaget undervisning i tysk på 7.-9. klassetrin. Denne adgangsbetingelse foreslås derfor ændret således, at forkundskaber i fransk sidestilles med forkundskaber i tysk.

Det bemærkes i øvrigt, at der allerede i dag er

en del indvandrere, som søger optagelse i gymnasiet, som har de fornødne forkundskaber i fransk, men som til gengæld ikke umiddelbart opfylder de gældende adgangsbetingelser med hensyn til forkundskaber i tysk. Det må forventes, at antallet af denne gruppe elever vil stige i de kommende år. Undervisningsministeriet har hidtil i disse særlige tilfælde dispenseret fra de gældende adgangsbetingelser, således at man ikke stiller krav om forkundskaber i tysk ved indgangen til gymnasiet, for så vidt der var tale om optagelse på den matematiske linje, men i stedet forudsætter at eleven i løbet af gymnasietiden erhverver sig de fornødne kundskaber i tysk.

Med den foreslåede ændring vil også denne elevgruppe – som forventes at vokse i de kommende år – uden videre kunne optages i gymnasiet.

Bilag til f.t.l. vedr. gymnasieskoler og studenterkursus

Bilag

*I dette bilag er (med mindre skrift)
indsat den gældende formulering af de bestemmelser,
der berøres af lovforslaget*

1. § 2, stk. 1, 2. pkt., affattes således:

»Undervisningen gives på to forskellige linjer, den sproglige og den matematiske.«

2. § 2, stk. 2, ophæves.

§ 2. Gymnasieafdelingen giver i tilslutning til grundskolens 9. klassetrin gennem 3 etårige klasser en fortsat almindende undervisning, som tillige giver det nødvendige grundlag for videregående studier og slutter med en prøve (studentereksamen). Undervisningen skal kunne gives på delvis forskellige linjer, som benævnes efter de undervisningsfag, der gives hver enkelt linje dens særpræg.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter de nærmere regler om linjedelingen.

3. § 4, stk. 1 og 2, affattes således:

»I gymnasieafdelingen gives der – med forskel efter de forskellige linjer – undervisning i religion, dansk, engelsk, tysk, fransk, spansk, russisk, latin, græsk, oldtidskundskab, historie, samfundsfag, geografi, biologi, fysik, kemi, matematik, idræt, musik, billedkunst, filosofi, dramatik, film- og tv-kundskab, informatik, teknikfag og erhvervsøkonomi. Der gives endvidere eleverne uddannelses- og erhvervsorientering. Det enkelte fag er enten fælles for alle elever på den valgte linje (obligatoriske fag) eller tillige eller alene valgfag for den enkelte elev. Valgfagene kan gives på 2 niveauer, højt niveau og mellemniveau. Undervisningsministeren kan bestemme, at der skal gives undervisning i yderligere fag.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om undervisningen, herunder om det enkelte fags indhold, omfang og placering på den enkelte linje, om hvilke fag der er obligatoriske, og hvilke fag der tillige eller

alene er valgfag, herunder på hvilket niveau fagene skal tilbydes, samt om mindstekravene med hensyn til antal og sammensætning af valgfag for den enkelte elev.«

§ 4. I gymnasieafdelingen skal der – med forskel efter de forskellige linjer – gives undervisning i religion, dansk med norsk og svensk, engelsk, tysk, fransk, latin, græsk, oldtidskundskab, historie, geografi, biologi, fysik og kemi, matematik, idræt og musik. Endvidere gives der eleverne uddannelses- og erhvervsorientering.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter de nærmere regler om de enkelte fags indhold, omfang og placering på de forskellige linjer, ligesom der efter nærmere af ministeren fastsatte regler skal kunne gives undervisning i andre fag.

4. § 14, stk. 1, nr. 2, affattes således:

»2. har fulgt undervisningen i tysk på 7.–9. klassetrin i grundskolen eller på kursus, der forbereder til folkeskolens afgangsprøve i faget, eller har modtaget undervisning i fransk i tilsvarende omfang.«

§ 14. Optagelse i 1. gymnasieklasse er betinget af, at eleven

1. har afsluttet 9. klassetrin i grundskolen,
2. har fulgt undervisningen i tysk på 7.–9. klassetrin i grundskolen eller på kursus, der forbereder til folkeskolens afgangsprøve i faget,
3. efter den hidtidige skoles opfattelse forventes at kunne følge undervisningen i gymnasiet på tilfredsstillende måde og fuldføre undervisningen på normal tid,
4. har aflagt den skriftlige del af folkeskolens afgangsprøve i dansk og i regning/matematik med tilfredsstillende resultat og
5. har aflagt den mundtlige del af folkeskolens afgangsprøve i dansk samt for elever,

der søger optagelse på sproglig linje, i engelsk og tysk, og for elever, der søger optagelse på matematisk linje, i fysik/ kemi. En elev, der efter de regler, der fastsættes i henhold til stk. 3, kun kan opta-

ges efter optagelsesprøve, skal ved de nævnte prøver have opnået et tilfredsstillende resultat, og resultatet indgår i grundlaget for afgørelsen af, om eleven kan optages.